

Aan:

De colleges en raden van de gemeenten in Zaanstreek-Waterland

Wormer, 3 september 2021

Geachte besturen,

Namens het college van Wormerland bericht ik u het volgende.

Het is u vast bekend dat de gemeenteraad van Wormerland zich bezint op de toekomst van deze gemeente. In afgelopen maanden is gewerkt aan een gemeenschappelijk beeld van mogelijke scenario's om het gemeentebestuur ook in de toekomst nog goed voor haar ingezetenen en diens belangen te kunnen zorgen. Daarbij is groot besef dat die taak op belangrijke onderdelen alleen in samenwerking kan worden verricht en soms op andere leest zal moeten worden geschoeid.

Er zijn tot nu toe 7 scenario's intern besproken. Op 21 september a.s. is het de bedoeling dat de raad aan de hand van bijgaand raadsvoorstel een keuze maakt voor de scenario's die verder verkend moeten worden. Na raadsbesluit wordt contact gezocht met de colleges van de gemeenten in Zaanstreek-Waterland voor een gesprek over de mogelijkheden van die scenario's, c.q. om af te tasten of de intenties over de bestuurlijke toekomst gelijkgericht kunnen worden. Zodoende hopen wij duidelijk te krijgen welke scenario's voldoende realiteitsgehalte hebben om na te streven. Daarover rapporteert het college van Wormerland daarna terug aan de raad, zal de raad een vervolgbesluit nemen en volgt er nog een participatieronde, zoals aangeven in het raadsvoorstel.

Het college van Wormerland verzoekt u alvast kennis te nemen van dit bericht en verzoekt de colleges van de gemeenten in Zaanstreek-Waterland om zich open te stellen voor de bestuurlijke gesprekken waartoe zij mogelijk worden uitgenodigd, afhankelijk van het a.s. raadsbesluit.

Een afschrift van dit schrijven gaat ook ter informatie aan gedeputeerde staten van de provincie Noord-Holland, d.t.v. beleidsadviseur D. van Egmond, en aan ons adviesbureau Rijnconsult. Ook de pers krijgt de informatie, nu het onderwerp openbaar op de raadsagenda komt.

Namens het college van Wormerland,

Hartelijk groetend,

Ronald Kool
Gemeentesecretaris

Algemeen:
075-651 21 00
<http://www.wormerland.nl>
antwoord@wormerland.nl
Postbus 20, 1530 AA Wormer

Toekomstvisie Wormerland

Opbrengst raadsbijeenkomst op 24 augustus 2021, 1456 Wijde wormer

In deze notitie schetsen wij:

- ✓ Het proces tot nu toe
- ✓ Wat en hoe tweede reflectie raadsbijeenkomst 24 augustus
- ✓ Algemene conclusies
- ✓ Conclusies per scenario
- ✓ Conclusies op hoofdlijnen na tweede reflectie
- ✓ Aanbevelingen

Proces tot nu toe

In mei zijn er modellenateliers geweest met terugkoppeling van de gesprekken en de documentstudie. Tevens zijn mogelijk organisatiemodellen gepresenteerd. De organisatiemodellen zijn vervolgens geconcretiseerd in scenario's.

Op 28 juni was een raadsbijeenkomst. De scenario's 'Zelfstandig maar niet alleen' en 'Groot Waterland' kregen de meeste waardering, de scenario's 'Poort naar de Zaanstreek', 'Verdeel en heers' en 'Nulplus' hadden weinig draagvlak en het scenario 'Benut je buurstad' werd afhankelijk geacht van de invulling.

Op 8 juli heeft de Begeleidingsgroep (zonder Rijnconsult) de behoefte geuit aan extra bijeenkomst. Dat heeft geleid tot het programma van 24 augustus. Dat programma is op 17 augustus in overleg met de burgemeester, de griffie, de secretaris en Rijnconsult afgestemd. Tevens is een zevende scenario toegevoegd (blauw-groen).

24 augustus Tweede reflectie

In de raadsbijeenkomst van 24 augustus zijn voor een tweede reflectie de zeven toekomstscenario's voor Wormerland in zeven rondes voorgelegd aan de raad. Dat zijn (plus de mogelijke bijbehorende modellen, daar was wat verwarring over, de scenario's vormen een invulling van de modellen uit het modellenatelier):

1. Scenario 1: Zelfstandig, maar niet alleen; model netwerkgemeente
2. Scenario 2: Poort van de Zaanstreek; model bestuurlijke functie
3. Scenario 3: Groot-Waterland; model bestuurlijke fusie
4. Scenario 4: Benut je buurstad; model uitvoeringgemeente of federatiegemeente
5. Scenario 5: Verdeel en heers: geen model (verdeling)
6. Scenario 6: Nul-plus (0+); model ambtelijke fusie
7. Scenario 7: Blauw-groen: model federatiegemeente

De scenario's zijn naast de zeven wegingscriteria gelegd uit de Toekomstvisie notitie. Dat zijn:

- Nabijheid bestuur en participatiegraad
- Toekomstbestendigheid
- Verwachte ontwikkelingsmogelijkheden dienstverlening (inclusief ICT infrastructuur)
- Slagkracht lokaal en regionaal en logica bestuurlijke indeling voor wat betreft wettelijke regionale indelingen GGD, veiligheidsregio, omgevingsdiensten, MRA e.d.
- Draagvlak in de samenleving
- Financiële haalbaarheid
- Grip op de eigen prioriteiten kunnen hebben

De vraag was voor- en nadelen aan de hand van de criteria af te wegen in kleine, fractieonafhankelijke groepen onder leiding van moderatoren (griffie en College). Hieronder lopen we opbrengst van de reflectie op de scenario's langs.

Algemene conclusies

De moderatoren én deelnemers waren het erover eens dat in een uitstekende en constructieve sfeer van gedachten is gewisseld. Er is doorwrocht en met respect nagedacht over voor- en nadelen van de scenario's, de vraag en opdracht. Het heeft zeker geholpen deze exercitie te doen. De uitkomsten zijn vrij nauwkeurig opgetekend.

De resultaten zijn echter diffuus en behoorlijk veelzijdig interpreteerbaar. Dat werd al aangegeven in het nagesprek op 24 augustus door verschillende moderatoren over de gesprekken waarover zij zich ontfermd hadden. Het geheel nu overziende geldt dat ook voor de afweging van alle scenario's gezamenlijk. De voor- en nadelen zijn gedegen, serieus en intensief besproken door de raadsleden. De scenario's zijn voorzien van talloze bevindingen en kanttekeningen, maar wat nu?

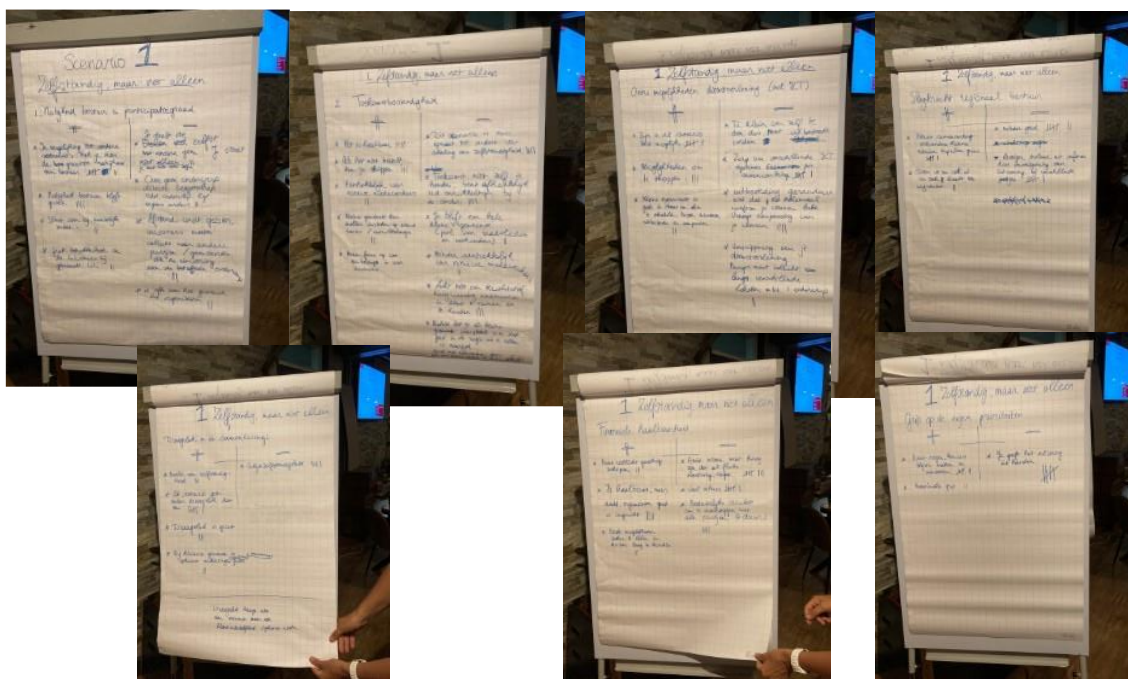
Desalniettemin doen we een poging de uitkomsten op hoofdlijnen te duiden (pro memorie, de bevindingen hieronder zijn een samenvatting van de opgetekende gesprekken, niet de inzichten van Rijnconsult). De foto's van de flip-overs zijn pro memorie voor de volledigheid toegevoegd (grotere en meer leesbare versies zijn reeds door de griffie verspreid).

Tevens doen wij volgend op de poging tot duiding enige aanbevelingen.

Conclusies per scenario

Scenario 1. Zelfstandig, maar niet alleen model netwerkgemeente

De gemeente Wormerland is een gemeente die zich positioneert als netwerkgemeente. De diversiteit is onze kracht en daar organiseren we ons ook op. Bestuurlijk nabij, maar goed in samenwerking met andere overheden, maatschappelijke partners en burgers. Gebruik makend van de ligging op de grens van Zaanstreek en Waterland. Bestuurlijke bevoegdheden worden verregaand neergelegd bij de dorpen, het gemeentebestuur bewaakt de kaders en bevordert samenwerking binnen en buiten de gemeente. De gemeente heeft een beperkte eigen ambtelijk apparaat voor het bewaken van de bestuurlijke prioriteiten. De uitvoering gebeurt op die plek waar de beste kwaliteit kan worden geleverd, dat kan afhankelijk van de vraag zijn in samenwerking met Zaanstad, Purmerend, de BUCH gemeenten of met de groene gemeenten.

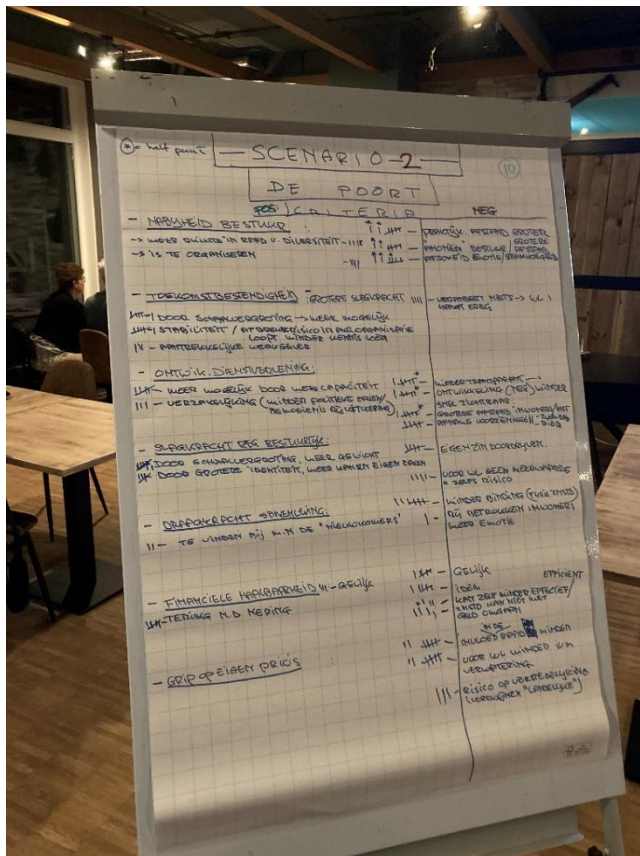

Dit scenario kent in vergelijking met de andere scenario's de meeste nabijheid van het bestuur volgens de raadsleden. Je kunt eigen keuzes blijven maken. Daar wordt wel een prijs voor betaald. De afstand met burgers wordt groter doordat zelfstandigheid betekent dat zaken wellicht door andere partijen gaan worden uitgevoerd, omdat je noodgedwongen veel alsnog uit handen geeft / moet geven. Financiële haalbaarheid is en blijft (was ook item op 28 juni) een groot aandachtspunt door investeringen in niveau en inhuur. Voor wat betreft de toekomstbestendigheid wordt aangegeven dat het haalbaar is, maar verschraling dreigt door de schaalgrootte. Ontwikkelingsmogelijkheden worden gezien door raadsleden, maar de onderling verschillende ICT systemen zullen aandacht vragen. De slagkracht van het regionaal bestuur is minder goed omdat het lastiger is invloed uit te oefenen door de versnippering van de uitvoering. Draagvlak wordt hoog ingeschat, maar het woord schijnzelfstandigheid is ook gevallen.

Al met al is er nog steun voor dit scenario, maar die steun lijkt enigszins af te kalven.

Scenario 2. Poort van de Zaanstreek model bestuurlijke fusie

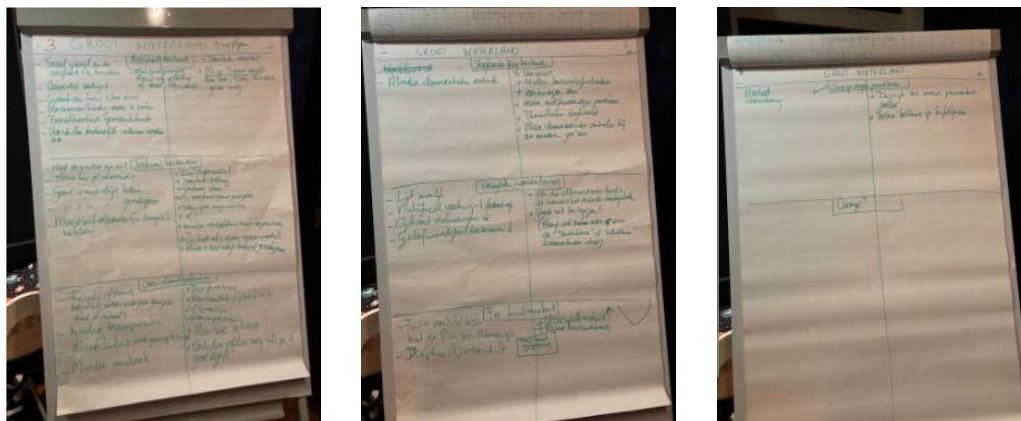
Een bestuurlijke fusie met Oostzaan en Zaanstad creëert een krachtige gemeente, met een sterke regionale positie midden in Noord-Holland. Een gemeente die de spil kan zijn voor economische en toeristische ontwikkeling en groene lucht en grond geeft aan het huidige Zaanstad. Er is een sterke en logische historische-economische as in de Zaanstreek in de vorm van een grote rijkdom aan historisch industrieel erfgoed en natuur met uitstekende kansen voor toerisme en recreatie. Er is een goede balans tussen stedelijk gebied en platteland en een hoog voorzieningenniveau. De ambtelijke organisatie is van meer dan voldoende omvang om toekomstbestendig te zijn en kan de uitvoering in eigen hand houden.

Zaanstad blijft net als op de raadsbijeenkomst op 28 juni verder weg dan de kilometerteller aangeeft. Bij dit scenario scoren de nadelen hoger dan de voordelen als ze naast de criteria worden gelegd. Het meest nog bij het criterium 'grip op eigen prioriteiten', waar geen enkel voordeel is opgetekend. Draagvlak onder de bevolking in Wormerland voor dit scenario is er volgens de inschatting met name onder de 'nieuwkomers', de rest van de burgers ervaart minder binding. In de praktijk wordt volgens de raadsleden de afstand groter tot het bestuur (hoewel dat te organiseren is). Emoties spelen bij deze laatste twee criteria een rol. Alleen bij het criterium 'toekomstbestendigheid' worden voordelen onderkend, bijvoorbeeld omdat door zo'n meer stabiele situatie en door schaalvergroting meer mogelijk is. Maar de waardering voor alleen dit criterium staat op zichzelf. De andere criteria blinken uit in relatief veel nadelen.

Scenario 3. Groot-Waterland model bestuurlijke fusie

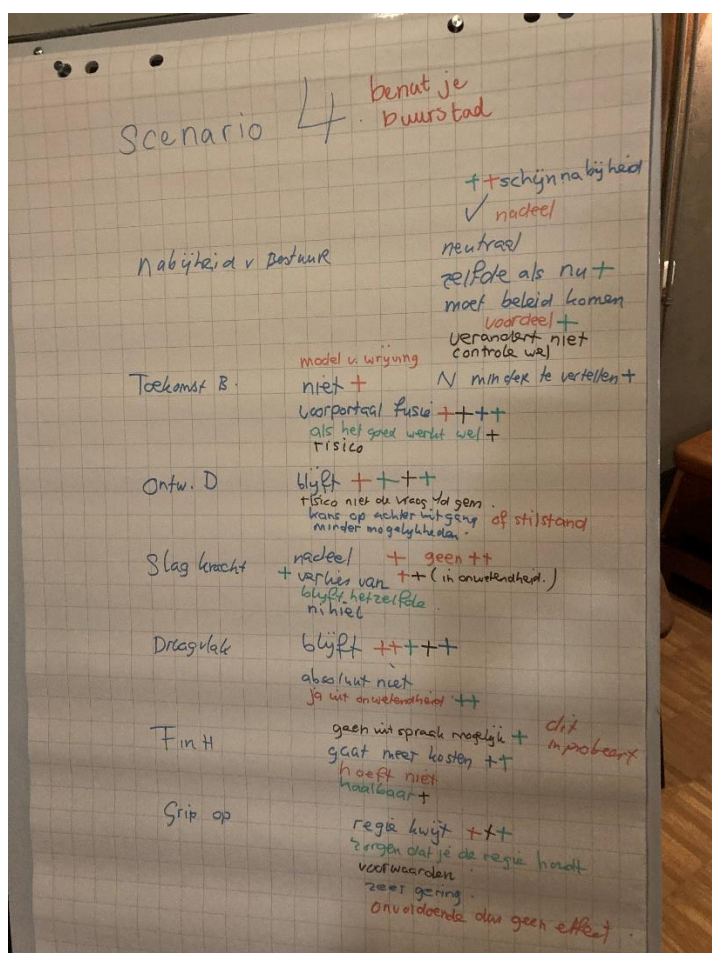
Er is veel oriëntatie op het oosten. Trek die lijn door. Een fusie met Landsmeer en Oostzaan en in één moeite door met een open uitnodiging aan Waterland (ook al willen die nog niet, maar je weet het nooit en na de verkiezingen kan alles opeens soepeler worden) levert een dominant Waterlandse cultuur op en sluit aan op het rijke watergebied van Wormerland met een unieke combinatie van toerisme, recreatie en agrarische benutting. Een gemeente van net voldoende of voldoende omvang om veel uitvoering in eigen hand te houden (38.000 tot met Waterland 55.000 inwoners). Geen dominante kern, wel een compleet pakket van voorzieningen.

Bij dit scenario overheersen de voordelen licht ten opzichte van de nadelen en met ook hier als wegend criterium 'toekomstbestendigheid' (als bij scenario 2 hiervoor) en, maar in mindere mate, de criteria 'slagkracht regionaal bestuur', 'ontwikkeling dienstverlening' en 'grip op prioriteiten'. Opvallend is dat bij lezing van de resultaten van de gedachtewisseling je regelmatig moet bedenken "is dat nu bedoeld als voordeel of als nadeel?" Het sentiment voor dit scenario neigt nog steeds iets meer naar het positieve, net als op 28 juni, zo lijkt het. Bij het criterium 'bestuurlijke nabijheid' komt de opmerking "als je het goed regelt" op. Dat is een opmerking die bij de reflectie bij meerdere scenario's terug komt bij dit criterium ('bestuurlijke nabijheid'), maar ook bij andere criteria cq scenario's. Daarom belichten we dit kort op deze plek.

Scenario 4. Benut je buurstad model uitvoeringsgemeente of federatiegemeente

Wormerland richt zich op zo excellent mogelijke uitvoering van zaken die burgers en bedrijven in het dagelijks wonen en leven raken. Bestuurlijke zelfstandigheid garandeert bestuurlijke nabijheid. Voor strategische dossiers, complexe taken en beleidstaken wordt in een centrumgemeente-construct aansluiting gezocht bij Purmerend of Zaanstad. En hoewel Wormerland qua bestuurlijke regio indeling met de rug naar Alkmaar toe staat, is dat ook een geografische optie. Maatschappelijke veranderingen gaan snel en vragen om gespecialiseerde expertise die binnen een kleine gemeente niet valt op te bouwen. Wormerland schikt zich in haar lot van kleine gemeente met een beperkte invloed op regionale dossiers, maar behoud met bestuurlijke zelfstandigheid wel zeggenschap over haar eigen grondgebied. In dit scenario past wellicht ook de optie van federatiegemeente.

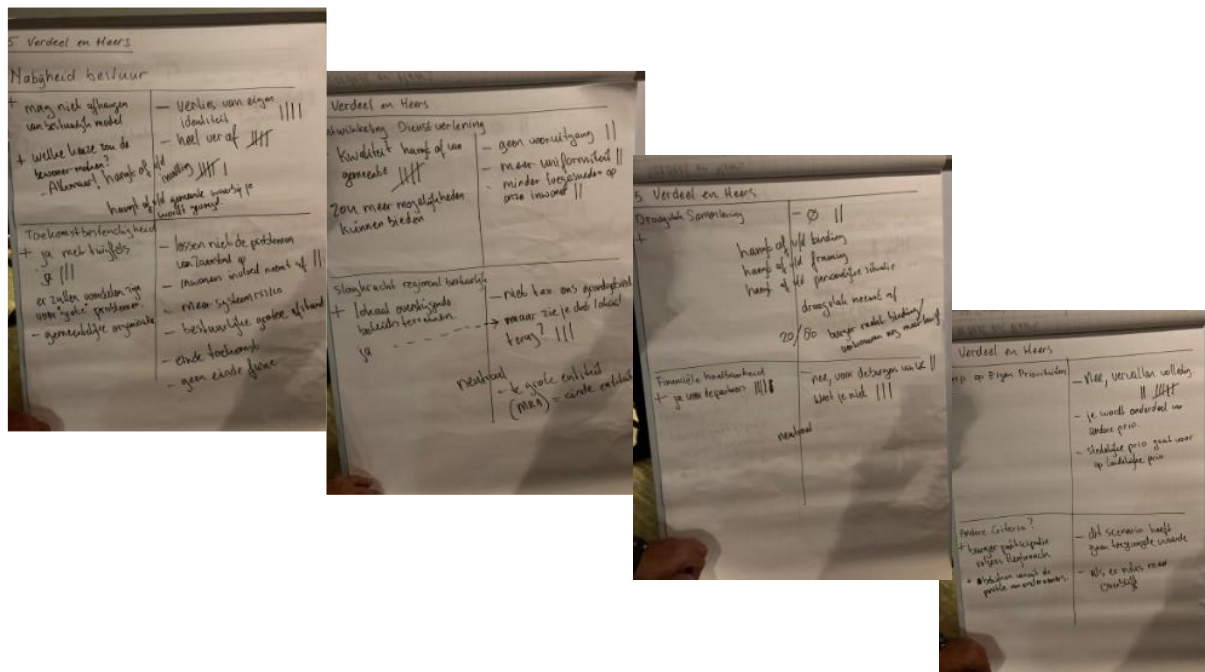
Dit scenario kent nog steeds zijn kanttekeningen als risico als voorportaal naar fusie. Je raakt de regie kwijt. Ook mogelijkheden voor de dienstverlening worden voornamelijk negatief ingeschat. Dit scenario kan op minder steun rekenen dan op 28 juni, maar is zeker niet van tafel. Over het criterium 'grip houden op eigen prioriteiten' is veel twijfel. Opvallend is dat draagvlak hoog wordt ingeschat, met wel de kanttekening dat 'dat uit onwetendheid is'.

De waardering van dit scenario blijft net als op 28 juni erg afhankelijk van de nadere invulling en lijkt op steeds minder steun te kunnen rekenen.

Scenario 5. Verdeel en heers

model: geen/niet van toepassing

Oftewel de som der delen versterken door te verdelen. Naar de toekomst kijken is ook over je schaduw als gemeente heen durven denken en doen. De gemeente Wormerland heeft tot nu toe haar eigen bestuurlijke entiteit bij wijze van spreken heilig verklaard in de mogelijkheden. Wij hebben nog geen toekomstvisioenen gehoord die daarbuiten treden. Maar in het traject hebben wij ook vastgesteld dat die bestuurlijke entiteit ook de enige echt opvallende identiteit van de gemeente zelf is met haar van elkaar verschillende kleine (onder)delen. Verdeel de 'postzegeltjes' in het gebied. De gemeente Wormerland heft zichzelf op om de onderdelen van het gebied te versterken door ze samen te voegen met de omliggende gemeenten die de identiteit en de slagkracht van dat gebied versterken.

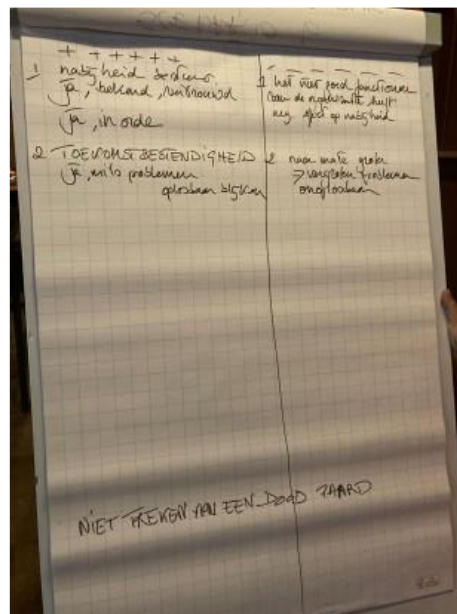
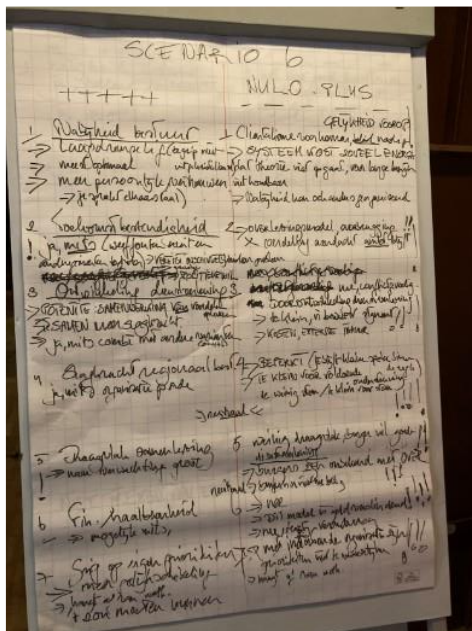
Conclusie is dat dit niet echt een goed idee is, alleen als 'er niks meer overblijft'. Dus net als op 28 juni wordt dit scenario nog wel gezien op basis van rationele argumenten als reserve-optie als andere pogingen niet lukken. Maar er is nog steeds op basis van emotie weinig draagvlak. Het is niet de beste optie voor de inwoners indien in de terugkoppeling de criteria getoetst worden. En het is zeer de vraag wat de invloed van de gemeente nog is bij dit scenario. Wel worden een aantal voordelen genoemd. Bij het criterium draagvlak in de samenleving hangt een en ander nadrukkelijk af van 'binding, framing en persoonlijke situatie'.

In de discussie over dit scenario viel overigens op dat raadsleden vanuit de huidige gemeentelijke indeling bleven redeneren.

Scenario 6. Nul-plus (0+)

model ambtelijke fusie

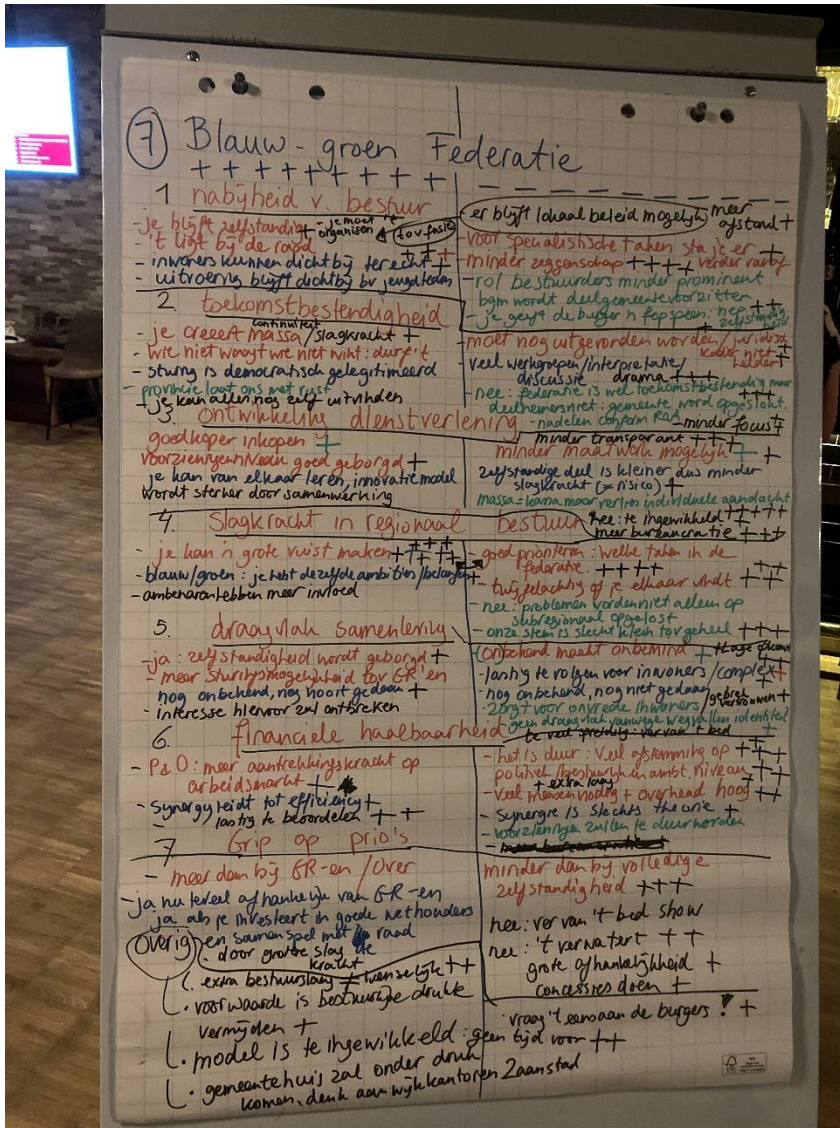
Hoewel de OVER constructie niet naar wens werkt, is het kijken naar OVER natuurlijk wel aan de orde. Het optimaliseren van de OVER samenwerking is dan het overwegen waard. Want er gaan ook best veel dingen wél goed. Maak als het ware een herstart, bijvoorbeeld door een aantal gevoelige taken met politieke impact weer naar jezelf toe te halen.

De conclusie hier is: niet trekken aan een dood paard. Wederom bleek dat in een rationele beschouwing het wellicht (nog) mogelijk is verder te gaan met OVER, maar mentaal en emotioneel heeft men grotendeels afscheid genomen van OVER. Dat wil zeggen, in de kern is het een goed model (de ambtelijke fusie) als het allemaal werkt met de goede mensen, zonder problemen en zonder oud zeer. Dan is het een prima vorm voor de toekomst. Maar er ligt een zware last uit het verleden Opvallend in dat verband is wel dat op 28 juni bij het perspectief toekomstbestendigheid geen weerklank was, er nu twee keer staat "Ja, mits ..." Een fundamentele heroverweging over OVER is bij continuering noodzakelijk. Men lijkt ook iets minder positief over het draagvlak in de samenleving dan op 28 juni.

Scenario 7: Blauw-groen model federatiegemeente

Er is veel oriëntatie op het prachtige watergebied in het oosten van de gemeente van Wormerland. Dat gebied loopt door tot buiten de gemeentegrenzen ... Het biedt de mogelijkheid voor een blauw (water) en groen (weide) gebied cq blauw-groene bestuurlijke eenheid. Een fusie met Landsmeer, Oostzaan en Waterland is de te kiezen optie in deze variant. En waarom niet in één moeite door met Edam-Volendam de verbinding maken naar nog meer blauw, het IJsselmeer? Om de koudwatervrees te overwinnen is een federatiegemeente een optie om te wennen. Dat zou een primeur zijn, omdat die nog niet bestaat en er zelfs nog geen wettelijke grondslag voor is. Een federatiegemeente kan (tot nu toe) een binnengemeentelijke of een regionaal karakter hebben. Een binnengemeentelijke federatie is vergelijkbaar met de vroegere deelgemeenten in grote steden. Bij de regionale federatie zijn minstens drie gemeenten betrokken waarbij taken van de afzonderlijke gemeenten naar de regionale federatie toe gaan. Beide federatievormen hebben een bestuur. En er zijn varianten denkbaar, bijvoorbeeld drie of meer kleine gemeenten of een grote gemeente met een paar erbij.

Je blijft zelfstandig, maar is het geen fopspeen? Over dit scenario is vooral veel onzeker door het eraan gekoppelde model van de federatiegemeente, dat nog niet eerder in Nederland is toegepast. In de terugkoppeling proef je de onzekerheid over wat het precies inhoudt, bijvoorbeeld voor wat betreft het criterium 'toekomstbestendig'. Met name in de bevindingen rond het draagvlak komt dit terug: onbekend maakt onbemind. Wel is de indruk dat dit scenario nog een kans krijgt met inachtneming van alles wat er over gezegd en geschreven is. In ieder geval is met dit scenario de discussie verrijkt, zo bleek.

Conclusies op hoofdlijnen na tweede reflectie

Er zijn veel zinvolle en belangrijke dingen geconstateerd en opgeschreven. Maar het is onmogelijk om daar een samenhangend geheel van te maken dat echt recht doet aan alles wat gezegd is. Daarom hebben we de sheets (wederom) toegevoegd, zodat iedereen de veelheid van bevindingen kan ervaren en terug kan lezen.

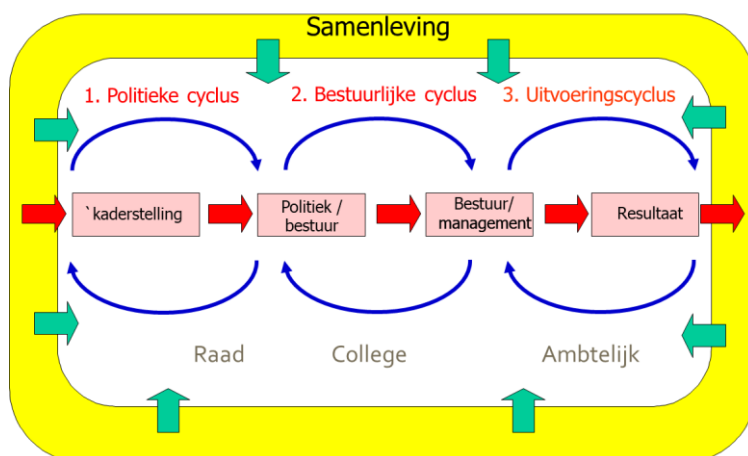
Het risico op een herhaling van zetten in deze bijeenkomst was ingecalculereerd. Maar voor het proces was het prima. Kortom, goede discussie, maar open eind. Om met Churchill te schrijven: "Still confused, but on a much higher level." Er is enige overeenstemming over de scenario's, maar die verschilt niet of nauwelijks van de stand van zaken op 28 juni.

De vrees dat het risico op strategisch gedrag groot is als je iedereen vraagt voor- en nadelen per scenario op te schrijven en kleur te bekennen, viel mee. Dit kwam ook door het opdelen van de fracties, waardoor over de partijlijnen heen veel overeenstemming was. Dat was opvallend. Dat brengt ons op de weging van de scenario's. Voor de scenario's 'Zelfstandig maar niet alleen' en 'Groot Waterland' bestond 28 juni de meeste waardering binnen de raad. Deze zijn ook na deze raadsbijeenkomst zeker een voortzetting van bespreking en ontwikkeling waard. Het toegevoegde scenario Blauw-groen sluit daarbij goed aan naar alle waarschijnlijkheid, het lijkt in veel opzichten ook op het scenario Groot Waterland. Voor de scenario's 'Poort naar de Zaanstreek' en 'Verdeel en heers' en lijkt nog steeds te weinig draagvlak te zijn, alhoewel het laatste scenario kan gaan leven als er niks anders voorhanden is. 'Nulplus' is een ruïne die wellicht nog gerestaureerd kan worden, maar dan moeten wel alle hens aan dek. De waardering voor het scenario 'Benut je buurstad' lijkt af te kalven (en de steun was al niet immens). Op basis van deze bijeenkomst hebben we voor geen van de scenario's breed draagvlak kunnen herkennen. Er is dus feitelijk betrekkelijk weinig opgeschoven of opgeschoten in vergelijking met 28 juni. Wel is het proces van nadenken en met elkaar overleggen over de toekomst verstevigd en bestendig op een constructieve en positieve manier. Deze stap was nodig om met elkaar verder te komen.

Aanbevelingen

Op grond van het traject tot nu toe doen wij een aantal aanbevelingen:

- De suggestie is dat er nog meer organisatiemodellen zijn voor Wormerland moet niet boven de markt blijven hangen. Die zijn er niet in gemeentelijk Nederland, behalve wellicht in varianten op de reeds besproken modellen. Daarachter verschuilen gaat niet (meer) werken.
- Ook de scenario's dekken vrijwel alle denkbare mogelijkheden en windrichtingen. Met nog meer dan zeven wordt het exotisch. Er zijn uiteraard wel logische varianten of modificaties denkbaar binnen de voorliggende scenario's.
- Verdere niet-besluitvormende gedachtewisselingen door de gemeenteraad zullen niet meer opleveren dan wat er nu ligt. Twee avonden serieuze discussies leverden ongeveer hetzelfde op. Het is nu tijd voor keuzes.
- Daarbij is het College naar onze mening nu aan zet. Bestuurlijk leiderschap tonen in dit belangrijke traject is nu aan de orde. Om maar weer eens op een mogelijke bestuursfilosofie terug te komen, de raad heeft kan in september haar kaderstellende rol pakken. De uitvoering is daarna aan het College, bijvoorbeeld als het gaat om de gesprekken met mogelijke partners. Dat geeft ook duidelijkheid.

- Wij denken tevens dat Wormerland het zich niet kan permitteren nog veel de tijd te nemen voor dit traject. De gemeenten om Wormerland heen zijn ook in beweging. Keuzes kunnen bij uitstel wellicht niet meer gemaakt worden. Dit traject kan stuiten op voldongen feiten in de regio als de gemeente Wormerland de laatste of één van de laatsten in de rij is met het formuleren van haar toekomstvisie.
- Daarnaast zal de mogelijkheid om met potentiële partners vrijblijvend het gesprek aan te gaan om te verkennen waar de kansen voor samenwerking of meer liggen, hoe dan ook belangrijke informatie opleveren voor de besluitvorming. De twee raadsbijeenkomsten geven voldoende basis voor dat type gesprekken. Sommige fracties zijn overigens al via de partijlijnen in gesprek, andere fracties niet.
- De verkiezingen beïnvloeden het debat. Maar een besluit uitstellen tot na de verkiezingen is om de hiervoor genoemde redenen risicovol. Wel kan worden overwogen om vanuit democratische legitimiteit twee opeenvolgende raden te laten instemmen met de mogelijke koers. De raad kan dan als kadersteller goed haar rol pakken.
- De meningsvorming vindt tot nu vooral plaats op hoofdzakelijk rationele gronden en overwegingen. Dat schept helderheid. En het betekent het afscheid van allerlei aannames die in de discussie een rol speelden (bijvoorbeeld de vergelijking met Harlingen of vergelijkingen met situaties in het bedrijfsleven). De opdracht om in voor- en nadelen na te denken gaf ook vorm aan die rationele invalshoek. Echter, beslissingen over de toekomst van een gemeente kennen vaak ook emotionele overwegingen. Heel vaak zelfs. Die sentimenten zijn even sterk en evenveel waard als de rationele en mogen wellicht wat meer ruimte gaan krijgen in de afweging. Onder alle ogenschijnlijk neutrale wegingscriteria uit de Toekomstvisie liggen gevoelens, aannames en beelden ten grondslag, om te beginnen bijvoorbeeld alleen al bij het criterium 'bestuurlijke nabijheid'. Met de wegingscriteria kun je veel kanten op redeneren. Er mag daarom wat meer ruimte komen in de discussie over de toekomst van Wormerland voor de emoties. Want ook die zullen bij de besluitvorming een rol gaan spelen. Wellicht zelfs een grote rol.
- Het verdient aanbeveling verfrissende methoden in te zetten voor het contact met de burgers over de toekomst van Wormerland. Wij hebben daar al een voorzet voor gegeven in onze offerte. Juist in het gesprek met de burgers kunnen emoties, eerdere gebeurtenissen en persoonlijke ervaringen een grote rol spelen. Geef daar naast de rationale argumenten ruimte voor.

Raadsvoorstel

Nummer raadsvoorstel	In te vullen door griffie
Datum voorronde	In te vullen door griffie
Datum B&W vergadering	2 september 2021
Portefeuillehouder	A.J. Michel-de Jong
Opsteller	R Kool
Afdeling/team	/Gs
Voorgestelde behandeltijd Voorronde	
	☒ Openbaar ☐ Geheim

Onderwerp

Focus kiezen op de mogelijke scenario's voor de bestuurlijke toekomst van Wormerland.

Kern van het voorstel

De gemeenteraad oriënteert zich op de bestuurlijke en ambtelijke toekomst van Wormerland. Onder begeleiding van adviesbureau Rijnconsult zijn 7 scenario's in beeld gekomen waaruit uiteindelijk een keuze tot stand moet komen voor de toekomst van Wormerland. Voordat een definitieve keuze kan worden gemaakt, moeten de scenario's die kans hebben een meerderheid in de gemeenteraad te halen worden besproken met de bestuurlijke omgeving van Wormerland en op enig moment met de samenleving. Het is niet doenlijk, niet raadzaam en niet doelmatig om alle nu bekende scenario's in die besprekingen te brengen, zeker als het gaat om scenario's waar op voorhand al geen meerderheid voor in de gemeenteraad te vinden lijkt.

Daarom wordt nu voorgesteld om duidelijk te maken op welke scenario's de raad wel wil focussen in het vervolgtraject en op welke niet. Het college krijgt de opdracht die scenario's in bespreking te brengen in de bestuurlijke omgeving en om daarover aan de raad terug te rapporteren. Afhankelijk van de uitkomst van die stap beslist de raad over welke scenario's kansrijk zijn, welke in een participatietraject worden gebracht en op welke wijze de samenleving daarin wordt betrokken. Vanzelfsprekend wordt ook de begeleidingscommissie vanuit de gemeenteraad hierin nauw betrokken.

Gelet op de stand van zaken en de vooruitzichten, is er aanleiding om de planning aan te passen. Ook daarop is een beslispunt gericht.

Raadsvoorstel

Voorgesteld besluit

De Raad besluit:

1. De navolgende scenario's voor de toekomst van Wormerland in verdere bestuurlijke bespreking en uitwerking te brengen:
 - A. **Scenario 1: Zelfstandig, maar niet alleen; model netwerkgemeente**
 - B. **Scenario 3: Groot-Waterland; model bestuurlijke fusie**
 - C. **Scenario 6: Nul-plus (0+); model ambtelijke fusie.**

2. De navolgende scenario's voor de toekomst van Wormerland niet verder te verkennen en deze daarmee achter zich te laten:
 - A. Scenario 2: Poort van de Zaanstreek; model bestuurlijke fusie
 - B. Scenario 4: Benut je buurstad; model uitvoeringsgemeente of federatiegemeente
 - C. Scenario 5: Verdeel en heers: geen model (verdeling)
 - D. Scenario 7: Blauw-groen: model federatiegemeente.

3. Het college de scenario's genoemd onder 1 in handen te geven voor onderzoek en bespreking van de mogelijkheden tot realisatie daarvan met de bestuurlijke omgeving die een (mogelijke) rol speelt in die scenario's.

4. De planning van het traject bestuurlijke toekomst aan te passen zoals aangegeven in de tabel (*1) op blz. 5 van het raadsvoorstel.

Bijlagen

B1 210824 reflectie scenario's raad Wormerland 24 augustus 2021

Raadsvoorstel

Toelichting

Aanleiding, gewenst resultaat en voorstel (incl. argumenten)

De hierboven beschreven *kern van het voorstel* geeft de aanleiding en het gewenste resultaat al voldoende weer. De wens om zich te oriënteren op de toekomst van Wormerland is gebaseerd op een unaniem aangenomen raadsmotie van 30-6-2020.

De raad heeft na verschillende bijeenkomsten op voorstel van college en begeleidingscommissie vanuit een modellenatelier, met advies van Rijnconsult de navolgende scenario's in beeld gebracht.

1. Scenario 1: Zelfstandig, maar niet alleen; model netwerkgemeente
2. Scenario 2: Poort van de Zaanstreek; model bestuurlijke fusie
3. Scenario 3: Groot-Waterland; model bestuurlijke fusie
4. Scenario 4: Benut je buurstad; model uitvoeringsgemeente of federatiegemeente
5. Scenario 5: Verdeel en heers: geen model (verdeling)
6. Scenario 6: Nul-plus (0+); model ambtelijke fusie
7. Scenario 7: Blauw-groen: model federatiegemeente

Deze scenario's staan uitgebreid toegelicht in bijlage 1. Het is nu zaak om focus aan te brengen op welke scenario's verder in het proces worden verkend en welke niet.

Bij de beoordeling van die scenario's hebben de fracties in de raad alle ruimte om hun eigen visie op zaken in te brengen, zoals ambities voor de toekomst, identiteit van de gemeente, maatschappelijke opvattingen o.a. over wat goed is voor de ingezetenen, opvattingen over de nabijheid van het bestuur en over de zeggenschap en bestuurskracht in de verschillende scenario's.

Wat betreft de ambities van Wormerland wordt door het college kort samengevat opgetekend dat de volgende thema's in de huidige raadsperiode bestuurlijk in het bijzonder de aandacht hebben: Wonen, Sociale zorg/cohesie, Voorzieningenniveau, Bestuurlijke invloed / Regionale samenwerking, Ambtelijke organisatie /OVER/ dienstverlening gemeente en Financiën.

Deze thema's treffen we grotendeels ook aan in het Coalitieakkoord 2018 – 2022 'Voor Elkaar' dat 'omarmd' is door de gehele raad:

- *Wonen. Een vitale gemeenschap behoeft voldoende passende woningen voor verschillende generaties en doelgroepen. Door extra woningen te bouwen en creatief te zijn in het zoeken naar geschikte oplossingen dringen wij het bestaande tekort terug. Onze leefomgeving is ingericht op de opvang van de gevolgen van de klimaatverandering en is schoon, heel en veilig.*
- *Sociaal. Wie op de gemeente is aangewezen voor zorg, hulp, werk en inkomen, krijgt een goed afgestemde oplossing op maat. Niemand staat in Wormerland aan de kant.*
- *Maatschappelijke en burgerparticipatie. Goede initiatieven van inwoners, instellingen en bedrijven krijgen serieus kans. De kracht van de samenleving wordt volop benut. Ook bij haar eigen initiatieven laat de gemeente zich vroegtijdig en actief inspireren door burgers, instellingen en bedrijven. De gemeente zoekt en weegt daarbij alle voor- en tegenspraak.*
- *Duurzaamheid. Wormerland is ambitieus en omarmt het nationaal klimaatakkoord met daarin het doel om in 2030 fors minder CO2 uit te stoten. Wij voeren een duurzaamheidsbeleid waardoor*

de gemeenschap, de ruimte, het open landschap en het (leef)klimaat van Wormerland nog generaties lang mee kunnen.

• Bestuurskracht en financieel duurzaam. *De gemeenschap is gediend met behoud en -waar nodig- verbetering van voorzieningen en met een gemeente die dichtbij is. Inwoners, bedrijven en instellingen zijn en voelen zich gehoord door de gemeente. Voor de maatschappelijke opgaven heeft Wormerland voldoende bestuurskracht nodig. In het belang van voorzieningen [...] ter ondersteuning is een kwalitatief goede ambtelijke dienst nodig. De begroting van inkomsten en uitgaven moet naar de toekomst toe solide in evenwicht blijven.*

Groot deel van deze thema's heeft nog steeds de aandacht en zal ook in komende bestuursperiode om aandacht vragen. Het behoud van zelfstandigheid is deze raadsperiode als uitdrukkelijk vertrekpunt genomen. Bij de verkenning naar de toekomst is desondanks ook gekeken naar varianten waarin de zelfstandigheid niet in dezelfde vorm behouden wordt, maar waarin de nabijheid van het bestuur voor de ingezetenen (burgers, instellingen en bedrijven) mogelijk toch voldoende geborgd kan blijven. Daar wordt sterk wisselend over gedacht overigens. Het is belangrijk om daar goed gemotiveerde afwegingen in te maken.

Vanuit haar bestuurlijke ervaring en de thema's die nu en straks na de volgende verkiezingen ook nog een groot belang vormen voor ingezetenen en bestuur van Wormerland, alsmede gehoord de raadsleden bij de voorbereidende themabijeenkomsten, doet het college aan de raad nu de aanbeveling om in het vervolg van de oriëntatie op de bestuurlijke toekomst te focussen op de scenario's:

- 1. Scenario 1: Zelfstandig, maar niet alleen; model netwerkgemeente**
- 3. Scenario 3: Groot-Waterland; model bestuurlijke fusie**
- 6. Scenario 6: Nul-plus (0+); model ambtelijke fusie**

en niet verder te verkennen de scenario's:

2. Scenario 2: Poort van de Zaanstreek; model bestuurlijke fusie
4. Scenario 4: Benut je buurstad; model uitvoeringsgemeente of federatiegemeente
5. Scenario 5: Verdeel en heers: geen model (verdeling)
7. Scenario 7: Blauw-groen: model federatiegemeente

Hoofdmotieven van het college voor deze keuze zijn:

- a. Het is alleen zinvol om met een overzichtelijk aantal scenario's (2 hooguit 3) de bestuurlijke gesprekken aan te gaan.
- b. De aanbevolen scenario's bieden duidelijke kansen om voldoende nabijheid van bestuur voor de ingezetenen en invloed in het regionale krachtenveld te kunnen organiseren op middellange (5-10 jr) en wellicht ook op langere termijn (>10jr).
- c. Ook denkt het college dat vanuit deze scenario's de huidige en toekomstige ambities voor Wormerland behoorlijk vormgegeven kunnen worden.
- d. Fusievormen met Zaanstad stroken minder met de behoefte om voldoende aandacht te houden voor de specifieke belangen van onze gemeente, in de volle breedte, gezien in relatie tot de grootstedelijke belangen van Zaanstad die naar verwachting de boventoon zullen gaan vormen.

Raadsvoorstel

- e. Een centrumgemeente constructie levert naar verwachting (mede ingeschat naar voorbeelden uit den lande) tot een onaanvaardbare afkalving van zeggenschap over de te voeren bestuurlijke agenda, de dienstverlening en de uitvoering daarvan.
- f. Een volledig opknippen van de gemeente doet geen recht aan de samenhangende belangen in het gebied. Die belangen zijn dan beter belegd in de wel voorgestane scenario's.
- g. Het is op dit moment niet aan te bevelen om een nog niet beproefd model zoals de federatiegemeente, waarvoor ook nog geen wettelijk kader vastligt, in te voeren. Het biedt nog geen beproefd kader voor bestuur van de vraagstukken waarvoor wij staan.

De door het college voorgestelde scope en de daarbij gegeven hoofmotieven zullen ongetwijfeld veel verschillen van inzicht en mening (kunnen) oproepen binnen de gemeenteraad. Maar het college is nu eenmaal formeel gehouden om voorstellen aan de raad op te stellen (en om de besluiten uit te voeren). Het college hoopt dat gelet op alle voorbereiding, waarin de raad nauw is betrokken, een goed debat kan plaatsvinden op basis waarvan ook tot een heldere keuze wordt gekomen van de scenario's waarmee wij verder kunnen. Per scenario zijn in de bijlage ook door de raad zelf voor- en nadelen in beeld gebracht. De waardering van die voor- of nadelen kan ook weer per raadslid of fractie verschillen. Het is soms maar hoe je er naar kijkt.

Het voorstel (ontwerp-besluit) is zodanig opgesteld dat scenario's vrij eenvoudig bij wege van amendement kunnen worden gewisseld van positie in onderdeel 1 of 2 van het besluit. Ook kan er evt. een nieuw scenario worden opgevoerd in de bespreking, maar dan wel graag vanuit de voorronde zodat iedereen zich daar goed op kan voorbereiden.

V.w.b. de planning het volgende.

Tot nu toe was het voornemen om in september/oktober de verkenning van de voorkeuren in de bestuurlijke omgeving en de samenleving af te ronden om eind 2021 een definitief besluit te kunnen nemen.

Door de extra tussenstap die we met de raad maakten net voor en na het zomerreces lukt dat niet meer en zijn we genoodzaakt tot actualisering van de planning.

Tabel (* 1) Het college stelt nu de volgende bijgestelde planning voor:

Tijd:	Inhoud/actie:	Opmerkingen:
14-09-'21 21-09-'21	Voorronde Raad kiest de modellen die verder verkend worden op basis van dit RV.	
okt/nov '21	College voert bestuurlijke verkenning uit	GS van NH worden

Raadsvoorstel

	op basis van raadsbesluit 21-09-'21 en rapporteert terug aan de raad.	geïnformeerd gehouden over de resultaten
nov/dec '21	Raad kiest welk voorkeursscenario aan de samenleving worden voorgelegd en op welke wijze dat gebeurt	De voorbereiding van het participatietraject kan al door de begeleidingscommissie in oktober ter hand worden genomen.
dec/jan '22	Participatie	
feb '22	Raad kiest toekomstscenario definitief	

Alternatieven (incl. argumenten)

V.w.b. de inhoudelijke keuze:

Zoals in het voorstel hierboven al is aangegeven zijn er nu al 7 alternatieven ingebracht en kan er ook nog een scenario vanuit de raad zelf worden ingebracht. De motieven voor de scenario's zijn te vinden in de bijlage 1. De hoofdmotieven van het college voor de onder voorgestelde keuze staan hierboven vermeld. Maar ieder kan in het debat zijn/haar eigen waardering en weging van de motieven inbrengen en bij wege van amendement een wijziging op dit voorstel indienen.

V.w.b. de planning kan er alternerend gekozen worden om het geplande besluit in februari een voorlopige keuze te laten zijn van de zittende raad, die alle voorwerk heeft gedaan, maar dan met de uitspraak erbij dat de definitieve keuze wordt overgelaten aan de na verkiezingen in het voorjaar 2022 nieuw te kiezen gemeenteraad. In deze variant is er ruimte om het onderwerp in de verkiezingen mee te nemen, naast de reacties die wij gaan ophalen uit de participatie die aan de verkiezingen vooraf gaat. Mocht dit alternatief worden verkozen, dan zal dat gelet op de opbouw van het raadsvoorstel bij amendement moeten gebeuren.

Risico's (incl. argumenten) en beheersmaatregelen

Er zijn geen heel concrete risico's te noemen. Wel is op dit moment onzeker welke financiële gevolgen de verschillende scenario's en modellen kunnen hebben. Dat kan op dit moment ook niet uitgerekend worden.

Ook andere gemeenten in onze regio oriënteren zich op hun toekomst. Het is op dit moment niet te zeggen of hun voorkeuren aansluiten bij die van de gemeenteraad van Wormerland. Daarvoor is nu juist de bestuurlijke verkenning bedoeld.

Raadsvoorstel

Financiële gevolgen

Toelichting

Het voorstel heeft geen directe consequenties. Mochten er uit het uiteindelijk genomen raadsbesluit financiële gevolgen voortvloeien (bijvoorbeeld voor de te kiezen participatiemethode en de begeleiding daarvan of voor het extern doorrekenen van varianten), dan komt het college terug met een voorstel bij de gemeenteraad indien het beschikbare budget niet toereikend is. Mogelijk heeft dat dan nog gevolgen voor de planning.

Adviescommissies geraadpleegd (intern/extern)

De begeleidingscommissie is betrokken tot en met de raadsbijeenkomst van 24-8-2021. De door de raad gekozen adviseur Rijnconsult is ook tot dan toe betrokken. Rijnconsult deed een aantal aanbevelingen bij de reflectie op de bijeenkomst van 24-8-2021. Het collegevoorstel spoort onzes inziens goed met die aanbevelingen.

Communicatie

Het college zendt dit raadsvoorstel bij het uitbrengen ook aan de bestuurlijke omgeving ter informatie over het traject en de mogelijkheid dat besturen op korte zullen worden benaderd voor overleg over de scenario's die de gemeenteraad na besluitvorming op 21 september a.s. in focus c.q. in overleg wil laten brengen door het college. De bestuurlijke omgeving hoeft het dan niet uit de krant te lezen en kan zichzelf al een idee vormen over de scenario's waarmee wij mogelijk op bezoek komen.

Participatie

Hiervoor wordt in later stadium een raadsbesluit genomen dat mede door de begeleidingscommissie wordt voorbereid.

Juridische aspecten en beleidskader

Gemeentewet, Wet gemeenschappelijke regelingen, beleidskader en wet Arhi enz.

Duurzaamheid en klimaataspecten

N.v.t.

Raadsvoorstel

Onderwerp

Focus kiezen op de mogelijke scenario's voor de bestuurlijke toekomst

RV-nummer:

Datum:

Klik of tik om een datum in te voeren.

De raad van de gemeente Wormerland
gezien het voorstel van burgemeester en wethouders d.d.:

Besluit

1. De navolgende scenario's voor de toekomst van Wormerland in verdere bestuurlijke bespreking en uitwerking te brengen:
 - A. **Scenario 1: Zelfstandig, maar niet alleen; model netwerkgemeente**
 - B. **Scenario 3: Groot-Waterland; model bestuurlijke fusie**
 - C. **Scenario 6: Nul-plus (0+); model ambtelijke fusie.**
2. De navolgende scenario's voor de toekomst van Wormerland niet verder te verkennen en deze daarmee achter zich te laten:
 - A. Scenario 2: Poort van de Zaanstreek; model bestuurlijke fusie
 - B. Scenario 4: Benut je buurstad; model uitvoeringsgemeente of federatiegemeente
 - C. Scenario 5: Verdeel en heers: geen model (verdeling)
 - D. Scenario 7: Blauw-groen: model federatiegemeente.
3. Het college de scenario's genoemd onder 1 in handen te geven voor onderzoek en bespreking van de mogelijkheden tot realisatie daarvan met de bestuurlijke omgeving die een (mogelijke) rol speelt in die scenario's.
4. De planning van het traject bestuurlijke toekomst aan te passen zoals aangegeven in de tabel (*1) op blz. 5 van het raadsvoorstel.

Raadsvoorstel

Aldus besloten in de openbare vergadering van de Raad van de gemeente Wormerland, gehouden op 21 september 2021.

de griffier,

de voorzitter,

I.P. Vrolijk

A.J. Michel-de Jong